

se uplatňují poměrové vztahy 1 : 2, 1 : 2, 5 a 1 : 4 a kde navíc je základní jednotkou český loket. Jednoduché vytyčení půdorysu stavby, poměrová vyváženost průčelí i profilace článků vypovídají o autorství velmi kvalitního architekta a vzhledem k použitému českému lokti architekta trvale usídleného v Čechách.

Vytvoření dynamicky tvarovaného útvaru a gradace hmot slohově odpovídá nejen navrhované dataci do roku 1720, ale i ranému dílu K. I. Dientzenhofera, který právě v roce 1720 pro tepelské premonstráty pracoval.⁶⁾

POZNÁMKY

- 1) V. Naňková, K. I. Dientzenhofer a západní Čechy, Plzeň 1973, s. 10.
- 2) M. Vilímková, K. I. Dientzenhofer a umělci jeho okruhu, Praha 1989, s. 159.
- 3) V. Naňková, viz pozn. 1. O rok později (dle chronogramu na soklu) byl na náměstí v městě Teplé vztyčen morový sloup na náklady bohatého rodáka, zasvěcený rovněž Nejsvětější Trojici. Nevylučujeme proto, že i kaple v Heřmanově může být morovým památníkem.
- 4) A. Gnirs, Kunsttopographie Böhmens, Bezirke Tepl und Marienbad, Augsburg 1932, s. 186.
- 5) A. Gnirs, viz pozn. 4, s. 276 - 77.
- 6) Podílel se na opravě klášterního kostela. M. Vilímková, viz pozn. 2.

DIE KAPELLE DER ALLERHEILIGSTEN DREIFALTIGKEIT IN HEŘMANOV

Während der Forschungsarbeiten in der Kapelle der Allerheiligsten Dreifaltigkeit bei der Gemeinde Heřmanov (Herrmannsdorf, Bezirk Karlsbad) auf der einstigen Herrschaft des Prämonstratenserstiftes Teplá (Tepl) führte man zunächst die genaue Bauvermessung durch. Dabei stellte man Spuren neuzeitlicher Änderungen der Kapelle fest, die andeuteten, daß ihre jetzige Gestalt nicht dem ursprünglichen Zustand entspricht.

Ferner führte man eine Analyse der Grundrißvermessung durch, die bezeugte, daß die Grundmasse des Bauwerkes Resultat einer einfachen und gleichfalls sehr effektiven geometrischen Konstruktion gewesen war. Die erwähnte Analyse führte schließlich zur Rekonstruktion der wahrscheinlichen ursprünglichen Baugestalt der Kapelle.

Diese Feststellungen einschließlich der vollkommenen Einsetzung des Bauwerkes in die Landschaft bestätigen also zusammen mit weiteren Argumenten die Hypothese von Věra Naňková von der Zuschreibung des Bauwerkes dem Kilian Ignaz Dientzenhofer.

ABBILDUNGEN

Abb. 1: Heřmanov (Bezirk Karlsbad), Kapelle der Allerheiligsten Dreifaltigkeit.

Abb. 2: Heřmanov (Bezirk Karlsbad), Kapelle der Allerheiligsten Dreifaltigkeit, Grundriß.

Abb. 3: Heřmanov (Bezirk Karlsbad), Kapelle der Allerheiligsten Dreifaltigkeit, Analyse der Grundrißkonstruktion.

Abb. 4: Heřmanov (Bezirk Karlsbad), Kapelle der Allerheiligsten Dreifaltigkeit, Fassade.

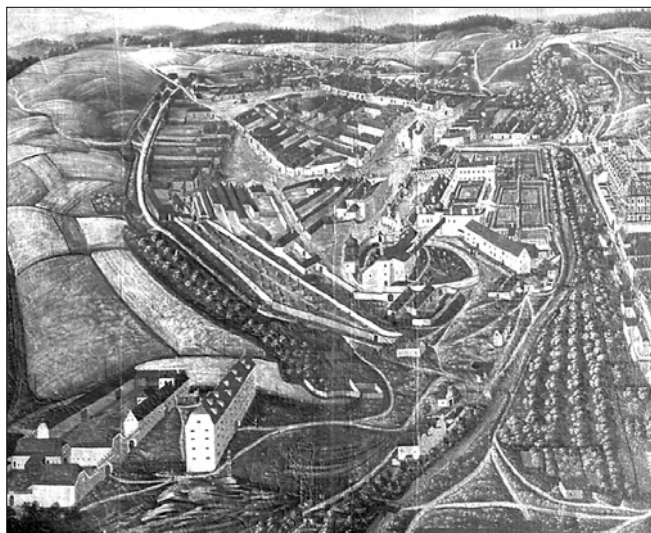
(Alle Zeichnungen und Aufnahmen der Autorin 1998).

(Übersetzung J. Noll)

PRŮZKUM BAREVNOSTI ZÁMKU JAROMĚŘICE NAD ROKYTNOU

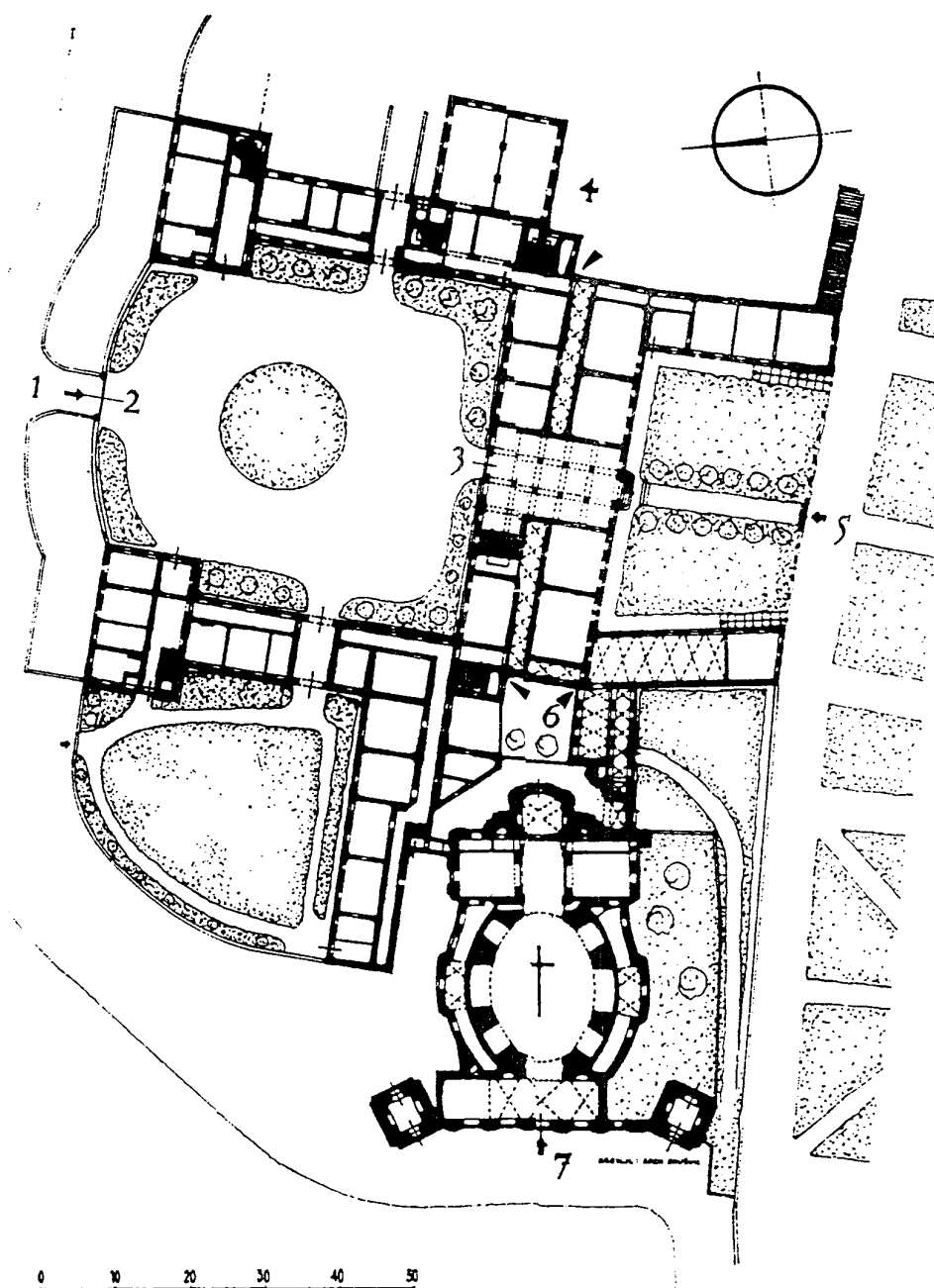
LUDVÍK LOSOS

Zevrubný průzkum barevnosti omítkového pláště zámku v Jaroměřicích nad Rokytnou (okr. Třebíč) byl proveden v roce 1997 firmou ARTEFABRIS v Praze na základě objednávky správy státního zámku, jakožto podklad pro úva-

Obr. 1: Pohled na Jaroměřice nad Rokytnou ze 17. století.

hy o obnově fasády. Protože byl v podstatě prvním průzkumem stavebně-historické povahy, který byl na objektu proveden, byly jeho výsledky porovnány s dosavadním stavem poznání vývoje této pozoruhodné stavby, tak jak je reflektován umělecko-historickou literaturou. Architektura zámku v Jaroměřicích se vždy těšila značné badatelské pozornosti (např. Plichta 1974, Sedlák 1974, Fidler 1971 a d.) především proto, že byla známa účast vynikajících stavitelských osobností barokního období. Spor o autorství projektu a stavby kulminoval vždy v přijímání či odmítání hypotéz o účasti L. Hildebrandta a J. Prandtauera, přičemž badatelé vycházeli jak z architektury samé, tak i z interpretace různých archivních pramenů. Teprve poslední publikované práce P. Fidler (Fidler 1971, 1974, 1975, 1976, 1983 a 1984) a J. Sedláka (Sedlák 1972, 1974) potvrzují Jakuba Prandtauera jako autora projektu přestavby a dostavby starého zámku a upřesňují také periodizaci celého vývoje stavby. To poskytuje samozřejmě nezbytný základ k úvahám o vývoji barevnosti. Zmínění autoři se vývojem barevnosti podrobněji nezabývají, předpokládají však, že starší manýristický objekt již barevnost měl (připouští možnost červeno-bílého tónování) a Fidler nepovažuje červeno-bílou tonalitu za Prandtauera (i když to nikde výslovně neříká, lze to vyčíst z jeho závěru na str. 122 cit. práce: „a také skutečnost, že stavba svým bohatě kontrastním a malebným červeno-bílým pojednáním fasád je velmi fotogenní, nesmí nás od svých nesporných architektonických kvalit odvádět.“ To lze považovat za výchozí kritické body přezkoumání barevnosti, přesněji řečeno za přezkoumání oprávnění současné barevnosti zámku, která byla provedena

Obr. 2: Jaroměřice nad Rokytnou, situační schéma. 1 - vstupní brána, 2 - čestný dvůr, 3 - hlavní vstup, 4 - dvůr, 5 - zahradní vstup, 6 - malé západní nádvoří, 7 - kostel sv. Markéty. Černé šipky u č. 4 a 6 ukazují místa dodatečného průzkumu, při kterém byly objeveny zbytky starší (manýristické) fasády.

jako rekonstrukce původní barevnosti a je za ni obecně považována. Nejprve je však třeba říci, že vývoj barevnosti historické architektury je u nás, a nejen u nás, předmětem neustálé diskuse a zkoumání. Jen stavebně-historické průzkumy, příp. nálezy archivních pramenů přinášejí čas od času konkrétní údaj o barevnosti zkoumaného objektu, doposud však nikdo nevytvořil objektivní pokus o systematizaci vývoje jako takového. Petr Macek v úvodu svého příspěvku „Nové poznatky o barevnosti barokních průčelí“ (Macek 1996) doslova říká: „Přes dlouhodobější zájem o barevnost a to jak její průzkum, tak obnovu, stojíme zřejmě stále na počátku delší cesty. Základní konstanty a trendy jsou již sice postupně objasňovány, v mnohých, rozhodně ne nepodstatných detailech však máme doposud mezery. Nedostatečné poznání se proto projevuje v zúžení našich představ.“ Je velmi důležité si toto uvědomit i při interpretaci ne-

sporných nálezů, na druhé straně by se však badatel, zejména má-li být výsledkem jeho práce zcela praktické doporučení k obnově barevnosti, neměl určitému zobecnění nálezu z přehnané akribie vyhýbat.

INTERPRETACE

I - Barevnost fasád původního (manýristického) objektu:

Byla zjištěna pouze v sondách na atice jižního průčelí západního křídla (sonda V/32) jako modrošedý nátěr v nejstarší ploše. Protože na jižním křídle byla nalezena i původní žulová ostění bez zbytků nátěru, lze se domnívat, že při přestavbě byly starší omítky vesměs otlučeny, omítky na atice se zachovaly jen náhodou. Původně jsme se domnívali, že starší stavba mohla mít modrošedé základní plochy s bílými aktivními články. J. Petrů (Petrů 1978) píše o Tencallových stavbách v Kroměříži: „...aktivní články bílé, vlastní hmota stavby sytě barevná (od modravé, zelené, žluté až po benátskou červen.“ Totéž potvrzuje i O. Votoček (Votoček 1982): z publikovaných účtů o stavbě poutního kostela v Mariánských Radčicích u Mostu vyplývá, že základní plochy byly modré a červené, aktivní články bílé. Teprve při doplňujícím průzkumu, který již byl orientován na klíčová místa možného styku staršího objektu s dostavbou (především západní nádvoří u kostela sv. Markéty) byly v provedených sondách od-

kryty zcela nepochybné důkazy barevnosti starší, tj. manýristické fasády. Za spektakulární je možno považovat zejména nálezy v rohu západního křídla. Toto místo bylo ostatně vybráno pro průzkum na základě studia malovaného pohledu na zámek z roku 1661, z něhož i při perspektivním zkreslení je možno vidět oba štíty jižních zahradních křídel, ale také složitou situaci západní strany zámku s nárožní věžicí a krytou chodbou do panské oratoře starého kostela. Porovnání se stávajícím půdorysným zaměřením pak potvrdilo jak napojení jižního křídla, tak i dochovaný zbytek přiléhající stavby s nárožní věžicí, který dnes tvoří kolmé vyběhající křídlo ku kostelu. To potvrdily i sondy - tato část stavby se zachovala i s omítkami, které dokládají velmi dobře původní barevnost. Oproti původní domněnce, opírající se o nálezy na atice jižního křídla, je zde barevný rozvrh přesně opačný: bílé fondo a šedé, resp. šedomodré aktivní člán-

ANALÝZA - PŘEHLED SOND

Severní trakt:

- I/1 - korunní římsa, starší omítka beze stop barevnosti
- I/2 - kyma - pokrač. pilastru - dtto
- I/3 - pilastr - stopy červeného pigmentu ve spodní vrstvě
- I/4 - podokenní zrcadlo - na jádru starší štuková omítka beze stop barevnosti, na ní nová omítka se stopami světlého okru, zřejmě pozdější oprava
- I/5 - hlavice pilastru, bez nálezu
- I/6 - patka, v okolních zrcadlech pasparty v červeném tónu, lemující vpadlé plochy, na vrstvě 1, tedy původní
- I/7 - medailon - sádra, beze stop barevnosti
- I/8 - čabraka, sádra, beze stop starší barevnosti
- I/9 - vpadlé pole, starší omítka (vrstva 1), zbytky bílého nátěru
- I/10 - okenní šambrána, vpadlé pole, ve vrstvě 2 zbytky bílého nátěru
- I/11 - podokenní fronton - omítka se slabými zbytky staršího červeného nátěru, ve spodním pasu zjištěny zbytky okru, v soklové partii supraporty východního risalitu, pod touto sondou zjištěny zbytky staršího nátěru, jehož rozvrh byl rýsován do omítky.

Severní trakt, západní křídlo

- II/13 - suprafenestra severního risalitu - ve vrstvě 2 žlutý nátěr plochy (konec 18. stol.)
- II/14 - podokenní poprsnice: okrová barva na části plochy (vrstva 2 dtto)
- II/15 - klenák archivoly slepé arkády - beze stop starších vrstev
- II/16 - pilastr: beze stop, na vpadlém poli vedle pilastru bílý nátěr ve vrstvě 1

Severní průčelí čestného dvora

- III/17 - pole tympanonu, bílá ve vrstvě 2
- III/18 - římsa, beze stop barevnosti
- III/19 - atika - zazděné okno, stopy bílého nátěru
- III/20 - kladí (triglyf): beze stop
- III/21 - sdružený pilastr: 0
- III/22 - medailon: jen sádra, beze stop starších nátěrů
- III/23 - maskaron návojevé římsy: zbytky červeně, částečně rozložené

ky. V této souvislosti je třeba si také povšimnout architektury kláštera servitů (dnešního děkanství), který byl dokončen 1678 a který je na zmíněném obraze vyveden velmi výrazně s fasádou členěnou tmavošedými až černými aktivními články a bílými základními plochami. Hlavní budova zámku i s jižními křídly má však na obraze již okrovou fasádu, což nabízí úvahu, jakoby přestavba objektu již byla zahájena. Pak by ovšem obraz znázorňoval stav po roce 1704. Nálezy mělce pod omítkou ležících horizontálních trámových konstrukcí naznačují snad průběh a konstrukci kordonové římsy, která v tomto případě nebyla vyzděna, ale kašírována štukem na dřevěném jádru s výplní z povřísel nebo dřevěného uhlí. Může ovšem také jít o po-

Zahradní (jižní průčelí), západní křídlo, západní fasáda:

- IV/24 - římsa, světlý okr
- IV/25 - plocha vlysu - bílý nátěr?
- IV/26 a, b, c - šambrána okna a podle vedle: zbytky staršího červeného nátěru, úzká červená pasparta
- IV/27 a,b - dtto
- IV/28 - medailon v suprafenestře: zbytky zkorodované červeně, vpadlé pole suprafenestry - červený nátěr ve vrstvě 1
- IV/29 - suprafenestra, starší červená
- IV/30 - pod štukovým profilem starší žulové ostění

Jižní průčelí západního křídla

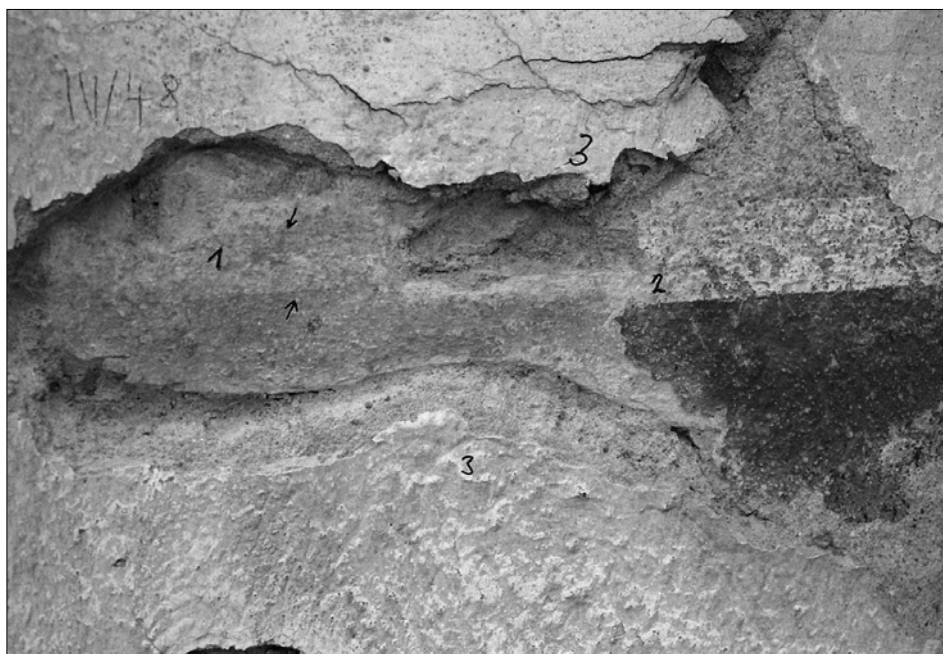
- V/31 - tympanon - bílá s tenkou červenou paspartou
- V/32 - atika: vpadlé plochy: modrošedý nátěr ve starší vrstvě
- V/32a - zazděné okno v atice!
- V/33 - plocha vlysu - zbytky staršího bílého nátěru
- V/34 - poprsnice okna: bílá, červená pasparta
- V/35 - šambrána okna: červená linka, spodní bílá, žulové ostění
- V/36 - podokenní poprsnice, bílá plocha

Východní stěna

- VI/37 - plocha stěny - bílý nátěr
- VI/38 - klenák suprafenestry: zbytky červeně
- VI/39 - bílá s červenou paspartou
- VI/40 - medailon - bílá

Zahradní nízké křídlo, iluzivní arkády

- VII/41 - pole archivoly: rytá kresba, plastické články bílé, plocha okr
- VII/42 - naznačený klenák archivoly: bílá s okrem
- VII/43 - plocha archivoly: členění rýsovanými tvary vcc bílé barvě na okrovém podkladu
- VII/44, 45, 46 - starší (hrubá) omítka, barevnost okr s bělobou
- VII/47 - žulové ostění
- VII/48 - zlatý okr pod zbytky červeně

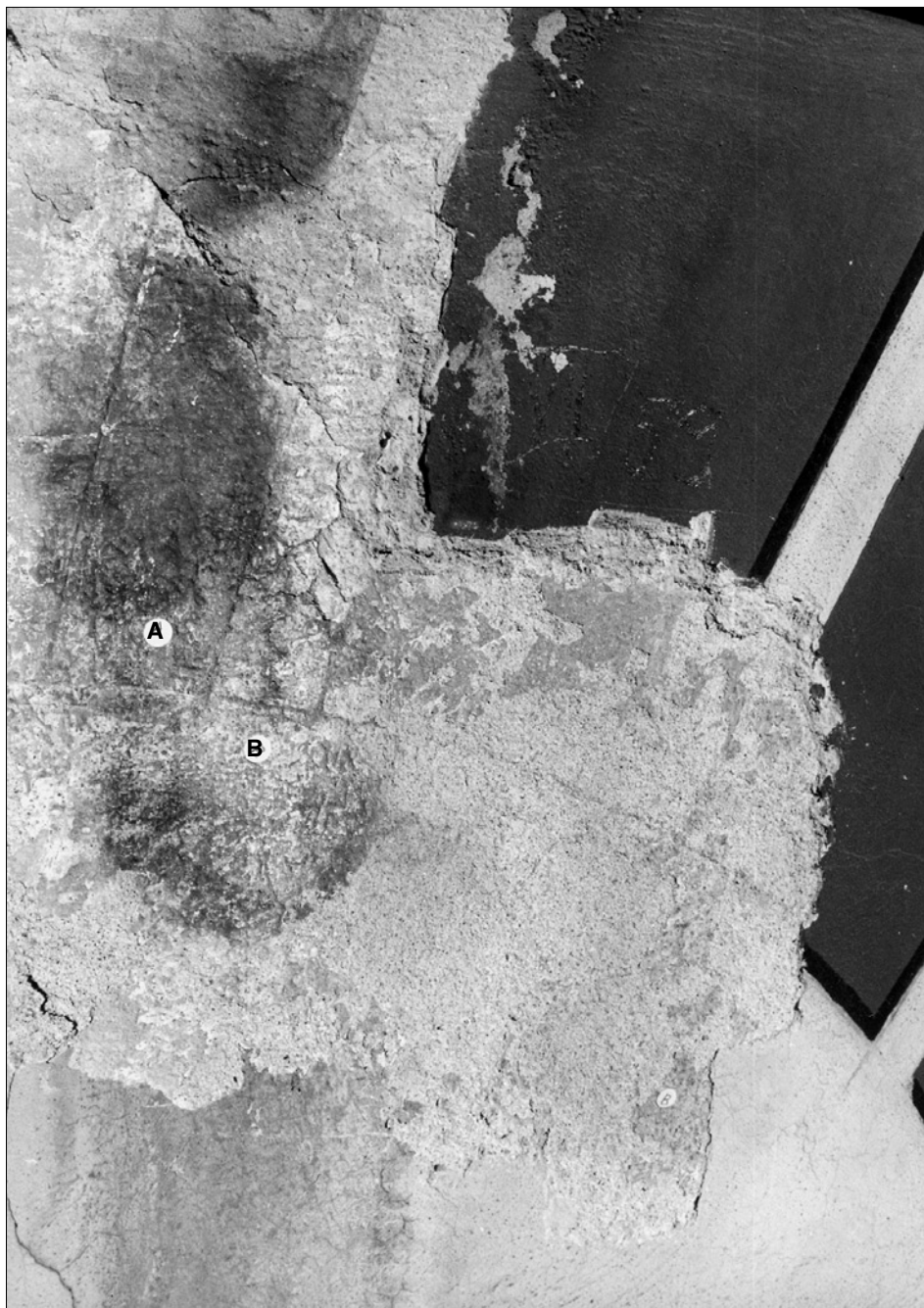
Obr. 3: Jaroměřice nad Rokytnou, zámek - zahradní křídlo. Původní barevnost byla často skryta pod silnou vrstvou pozdějších omítkových překrytí, díky tomu se např. zde zachovaly obě nepochybně původní barevné úpravy v jasné stratigrafické situaci (foto autor).

zůstatek hrázděné konstrukce, což ostatně naznačuje zmíněný obraz, kde podobné stavby v šedo či černobílé barevnosti můžeme vidět na severní straně starého hlavního traktu a které byly pravděpodobně sneseny až s novostavbou nového severního traktu zámku.

II - Barevnost Prandtauery přestavby starého zámku:

Řada sond prokázala bezpečně starší vrstvu omítky s rytým rozvrhem - především viditelné na vzorku VIII/41 až 48: zlatý (sytý) okr s bílou - tedy bílé články na žluté základní ploše. Pro zahradní nízké křídlo (iluzivní arkády) je však typické, že jsou zde aktivní články pouze naznačena barvou - to vedlo např. V. Jiříka a J. Petru k závěru, že: „...Monumentálně koncipované stavební komplexy, např. v baroku někde postupně vyčerpávaly stavebníka, takže můžeme pozorovat na takových Jaroměřicích nad Rok., postupně realizovaných podle projektu J. Prandtauera postupný úbytek plastických aktivních článků architektury od hlavního průčelí k průčelí zahradnímu a vidíme jejich nahrazování v plochém barevném pojednání...“ Autoři zde poněkud zobecňují, nízké zahradní křídlo bylo takto řešeno především z hlediska jeho podružného významu v celém komplexu, hlavní průčelí je naopak mladší novostavbou. Jinak okrová barevnost, jinde, např. na západním průčelí doplněná červenými paspartami spolu s bílými aktivními články odpovídá výsledkům systematického

zkoumání barevnosti rakouských staveb L. Fischera, L. Hildebrandta a J. Prandtauera, která prováděl Manfred Koller (Koller 1980) z rakouského Bundesdenkmalamt. Pro vrcholný barok vyplývá převládající barevnost šedých aktivních článků a bílé nebo žluté (světle žluté) na základních plochách. Okr je dominantní barvou i v Itálii a je doplňován šedou (vztah k naznačení či zdůraznění tektonických kamenných prvků). Přestavba staršího zámku probíhala prokazatelně za ponechání starší hmoty - v řadě případů šlo jen o změny v tektonickém řešení průčelí. J. Prandtauer zpracoval projekt na základě respektování stávajících zámeckých objektů - odtud i ona poznámka zámeckého správce, že Prandtauerův rozpočet činí jen třetinu z původních nákladů přestavby! (viz Fidler, cit. dokument SAB, Jaroměřice II, F 11, SAB 673 „Berichte Rappolttenkirchener Verwalters vom

Obr. 4: Jaroměřice nad Rokytnou, zámek - východní křídlo (divadlo), jižní stěna - starší vrstva omítky s rytým rozvrhem iluzivního klenutí nadokenního oblouku a okrovým nátěrem (foto autor).

3. 2. 1707⁴). Ostatně až do roku 1716 se mluví v pramenech o přestavbě zámku, proto i Fidler (l. c.) dokládá, že severní část zámku, jejíž stavba byla zahájena po tomto roce (asi 1720) lze považovat za novostavbu. Protože je doloženo, že roku 1715 se omítalo západní křídlo a víme, že přestavba corps de logis a obou zahradních křídel byla hotova, lze předpokládat, že stavba obdržela spolu s jednotnou omítkou také barevnost, odpovídající původnímu tj. Prandtauery projektu - kombinaci žlutého okru na plochách a bílé či šedé na aktivních člancích.

III - Barevnost severního (dnes hlavního) průčelí:

V sondách, označ. I/1 a d. až III/23, lze nalézt v nejstarší vrstvě převážně bílou v základních plochách a stopy starší (stratigraficky) červené na aktivních člancích. Některé son-

Obr. 5: Jaroměřice nad Rokytinou, zámek - západní malé nároží, styk s jižním křídlem - složitá nálezořová situace odhaluje původní nároží starší stavby a silné vyrovnávací pleny pozdější (červené) úpravy (foto autor).

dy prozrazují starší opravy (I/1, I/4), a proto na nich nebyly zjištěny žádné starší vrstvy. Štukové prvky, o nichž víme, že byly zadány 1732 - 33 sochaři Kasparu Oberovi (dostal zapláceno za 50 hlavíc a 46 medailonů) jsou provedeny ze sádry a nenesou žádné stopy starší barevnosti, jen v sondě III/23 byly zjištěny stopy tmavě okrového až načervenalého tónu. Nicméně v řadě sond je možno zjistit i stopy žluté (okrové) barvy na vpadlých plochách, lemované úzkými červenými paspartami, zdá se proto, že barevnost nebyla tak kontrastně provedena jen ve dvou odstínech a byla změkčena použitím žluté. Protože hlavní průčelí a celá stavba severní části zámku byla dokončena 1732 až 33 a při té příležitosti byly zahradní fasády zámku obohaceny na okeních frontonech o „moderní“ štukové medailony - je to dokladem, že v té době dochází ku sjednocení fasády

a provedení jednotného nátěru, tj. takového, který obdrželo hlavní průčelí. Že šlo v řadě případů o obnovu omítek, dokládá poměrně silná vrstva nové omítky, nanesená na původní žluto-bílé prandtauerovské barevnosti. Lze se také proto domnívat, že více jak 15 let stará fasáda přestavěného objektu vyžadovala již větší opravu. Protože v té době byl autor projektu přestavby již mrtvý, byla barevnost dílem stavitelů, kterému byla stavba severního křídla svěřena (Tobias Kravany - Kravaňa?). Nepřímým dokladem barevnosti dokončeného zámku je doložený a řadu let opakovaně udržovaný červený nátěr šindelové střechy kostela. Že barevnost střechy byla nedílnou součástí barevného pojednání pláště, dokázal již O. Votoček ve svém příspěvku v Umění (Votoček 1969), kde cituje dokumenty správy zámku v Ploskovicích (správce žádá v roce 1750 o rozhodnutí, zda má být střecha zámku natřena červenou barvou nebo modrou, jak byla dřívě). Červený nátěr střechy kostela se udržel prakticky až do našich dnů, a to i v době, kdy byl zámek již pojednán v jednotném světle okrovém „josefinském“ tónu, což je mimo jiné doloženo i vzpomínkou zámeckého úředníka L. Zwěřiny z roku 1904 (uvádí ovšem stav z poloviny z 19. stol.). Dochovaná fotografická pohlednice z Jaroměřic však dokládá jasně dvoubarevnou fasádu s tmavšími tektonickými články. Tehdy používané ortochromatické desky zdůrazňovaly ovšem i světlé barvy velmi kontrastně, lze tedy usoudit, že jde o kombinaci okru a bílé. Pohlednice, vzhledem k jiným detailům, nemůže být starší než z 90. let minulého století.

SHRNUTÍ

Z výše uvedeného průzkumu vyplývá, a to s vysokou mírou pravděpodobnosti a ve shodě s dosavadními badatelskými zjištěními, že zahradní trakt zámku je přestavbou staršího objektu a po svém dokončení nesly jeho fasády typickou prandtauerovskou barevnost: tj. žluté (zlatý okr) plochy a bílé aktivní články. Po dostavbě severního, vstupního traktu obdržel celý zámek i s kostelem sv. Markéty jednotnou barevnost, odpovídající době dokončení, tj. červené aktivní články a bílé základní a okrové vpadlé plochy,

jejichž okraje byly lemovány tenkými červenými paspartami. Později byla barevnost upravena na kombinaci okru a bílé a tento rozvrh se dochoval nepochybně ještě v 90. letech minulého století. Při pozdějších opravách na konci 19. století, nebo spíše na počátku století dvacátého, obdržel zámek jednotný nátěr v barvě světlého okru. Je však nutno zdůraznit, že plánovaná obnova fasád objektu, která je, jak průzkum prokázal, obnovou historického stavu, by měla probíhat velmi citlivě, především se zřetelem k možným dalším nálezům, upřesňujícím informace o starší barevnosti i celkové podobě objektu. Je to jedinečná příležitost, kdy obnova fasád může přinést podstatný příspěvek k dějinám významné moravské barokní architektury.

Literatura

- Fidler Petr: Přestavba zámku v Jaroměřicích n. Rokytinou v letech 1709-1737. K činnosti J. Prandtauera na Moravě. Diplomová práce FF UJEP Brno, 1971.
- Fidler P.: Příspěvky ke slovníku umělců a řemeslníků 17. a 18. stol. Sborník příspěvků FFBV 23, 1974, s. 78 - 91.
- Fidler P.: Příspěvky, l.c., SPFFBV 24 - 25, 1974, s. 127 - 136.
- Fidler P.: Prandtauers Schlossprojekt fuer Jarmeritz. Zur Eigenart der barocken Planung. Wiener Jahrbuch fuer Kunstgeschichte 37, 1984, s. 119 - 140.
- Jiřík Vlastimil, Petrů Jaroslav: Umění XII, s. 313 - 322.
- Koller Manfred: Historische Architekturfarbigkeit: Befunde und Bedeutung. Restauratorenblätter, Bd. IV, Vídeň 1980, s. 109 - 129.
- Macek Petr: Nové poznatky o barevnosti barokních průčelí, Průzkumy památek 1/1996, s. 119.
- Petrů Jaroslav: Manýristický přínos k urbanismu II. pol. 17. stol. v Kroměříži, Památky a příroda, 1978, s. 532.
- Plichta Alois: Historické základy jaroměřického baroka, O životě a umění. Listy z jaroměřické kroniky 1700 - 1752, Jaroměřice n. R. 1974.
- Plichta A.: Questenberkové a Jaroměřice nad Rokytinou, Umění 1980, II, s. 151 - 167.
- Plichta A.: Z osudů Hildebrandtova díla v Jaroměřicích n. Rokytinou, Umění 1983, s. 543 - 548.
- Sedlák Jan: Architektura zámku a chrámu sv. Markéty v Jaroměřicích n. Rokytinou. O životě a umění. Listy z jaroměřické kroniky 1700 - 1752, Jaroměřice n. Rokytinou 1974.
- Votoček Otakar: Zprávy památkové péče XVIII, 1958, s. 194.
- Votoček O.: Ploskovický zámek a jeho stavební úpravy v 18. stol. Umění 1969, s. 163.
- Votoček O.: Umění XVII, 1981, s. 78.
- Votoček O.: Umění XXX, 1982, s. 152.

ANALYSE DER FARBIGKEIT AN DEN SCHLOSSFASSEN IN JAROMĚŘICE NAD ROKYTNOU / JARMERITZ, BEZIRK TŘEBÍČ

Aus den Ergebnissen der genannten Analyse kommt es mit hoher Wahrscheinlichkeit in Übereinstimmung mit bisherigen Forscherfeststellungen heraus, daß der Gartentrakt durch einen Umbau eines älteren Objekts entstand, dessen Fassaden nach ihrer Fertigstellung typische Prandtauer-Farbigkeit erhielten, d. h. gelbe (Goldocker) Flächen und weiße Aktivglieder. Nach Vollendung des nördlichen Eintrittstraktes erhielt das ganze Schloss zusammen mit der Kirche der hl. Margarethe eine einheitliche, der Bauschlußzeit entsprechende Farbenbehandlung, d. h. rote Aktivglieder, weiße Grund- und ockerfarbige eingesunkene Flächen, deren Ränder von dünnen roten Umrahmungen eingefasst waren. Diese Farbenkomposition änderte man später auf jene von Ocker und Weiß; diese Verteilung existierte noch zweifellos in den

neunziger Jahren des 19. Jahrhunderts. Während der späteren Renovierungen gegen Ende des 19. Jh. oder eher am Anfang des 20. Jh. erhielt das Schloss eine einheitliche hellockerfarbige Tünche. Zu betonen ist es jedoch, daß die geplante Schloßfasadenerneuerung, die, wie die Analyse bezeugte, eine Wiederherstellung des historischen Zustands ist, sehr empfindlich vor allem mit Rücksicht zu möglichen weiteren, die Kenntnis von der älteren Farbigkeit und von der allgemeinen Gestalt des ganzen Objekts präzisierenden Funden verlaufen sollte. Es ist eine einzige Gelegenheit für einen wesentlichen Beitrag zur Geschichte der mährischen Barockarchitektur, den die Fassadenerneuerung herbeibringen kann.

ABBILDUNGEN

Abb. 1: Jaroměřice nad Rokytinou. Ansicht der Ortschaft im 17. Jh.

Abb. 2: Jaroměřice nad Rokytinou, Schloss, Situationsschema. 1 - Eingangstor, 2 - Ehrenhof, 3 - Haupteingang, 4 - Theater, 5 - Garteneingang, 6 - kleiner Westhof, 7 - Kirche der hl. Margarethe.

Schwarze Pfeile bei den Nummern 4 und 6 zeigen Orte der nachträglichen Untersuchung, während der Reste der älteren (manieristischen) Fassade entdeckt wurden.

Abb. 3: Jaroměřice nad Rokytinou, Schloss, Gartenflügel. Beide zweifelloso ursprüngliche Farblösungen im klaren stratigraphischen Verhältnis; ursprüngliche Farbigkeit wurde oft unter späteren Putz- und Tünchschichten konserviert.

Abb. 4: Jaroměřice nad Rokytinou, Schloss, Ostflügel (Schloßtheater), Südwand. Ältere Putzschicht mit graviertem Entwurf eines illusiven Fensterbogens und mit ockerfarbiger Tünche.

Abb. 5: Jaroměřice nad Rokytinou, Schloss, kleine Westecke, Berührung mit dem Südflügel. Komplizierte Fundsituation enthüllt die ursprüngliche Ecke eines älteren Gebäudes und starke ausgleichende Mauerschichten der späteren (roten) Phase.

(Alle Aufnahmen des Autors 1998)

(Übersetzung J. Noll)

NOVORENESANČNÍ SÍDLA A DVŮR V MICHALOVICÍCH VE STAVEBNĚ HISTORICKÉ ANALÝZE

FRANTIŠEK KAŠIČKA

Zájem o zástavbu dvorce čp. 3 - 4 na částečně skalnaté výšině nad údolím Jizery v Michalovicích zůstal dlouho poněkud ve stínu nedaleké charakteristické hradní ruiny. Jen tak se asi mohlo stát, že jeho objekty nebyly donedávna zapsány v Ústředním seznamu kulturních památek. V roce 1997 prováděný povrchový stavebně historický průzkum dokládá,¹⁾ že si své zařazení mezi chráněné památky